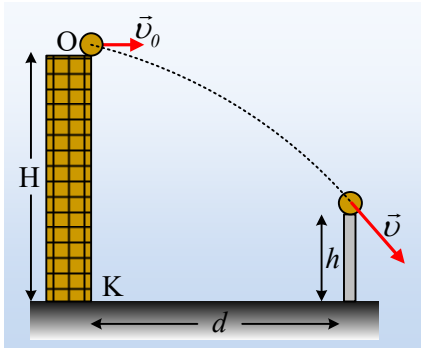

Η μπάλα κτυπάει στην κορυφή του στύλου

Μια μπάλα εκτοξεύεται οριζόντια, από την ταράτσα μιας πολυκατοικίας ύψους $H=30\text{m}$, με αρχική ταχύτητα v_0 και κτυπάει στην κορυφή ενός κατακόρυφου στύλου που στηρίζεται στο έδαφος, σε οριζόντια απόσταση $d=40\text{m}$ από την πολυκατοικία και ο οποίος έχει ύψος $h=10\text{m}$, με ταχύτητα v .

i) Παίρνοντας το σύστημα αξόνων x,y όπως στο διπλανό σχήμα (και με τον καθορισμένο προσανατολισμό):

α) Να γράψετε τις εξισώσεις

$x=x(t)$ και $y=y(t)$ για τις θέσεις της μπάλας.

β) Να υπολογίσετε την αρχική ταχύτητα εκτόξευσης v_0 , καθώς και την γωνία που σχηματίζει η τελική ταχύτητα v με τον στύλο, ελάχιστα πριν τη στιγμή της κρούσης.

ii) Θα μπορούσαμε βέβαια να πάρουμε την προς τα πάνω κατεύθυνση ως θετική, με την ίδια αρχή O των δύο αξόνων. Πώς θα δουλεύατε, ώστε να απαντήσετε στα δύο παραπάνω υποερωτήματα;

iii) Ένας μαθητής, πήρε το σύστημα αξόνων (x,y) όπως στο διπλανό σχήμα, με αρχή το σημείο K του εδάφους και με τον προσανατολισμό που δείχνει το σχήμα. Σε τι απαντήσεις οδηγήθηκε και μέσω ποιου δρόμου, στα δύο παραπάνω υποερωτήματα;

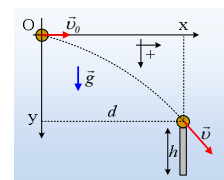
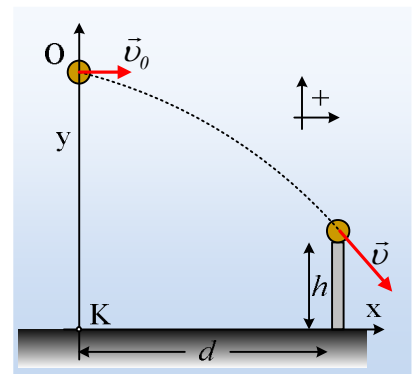
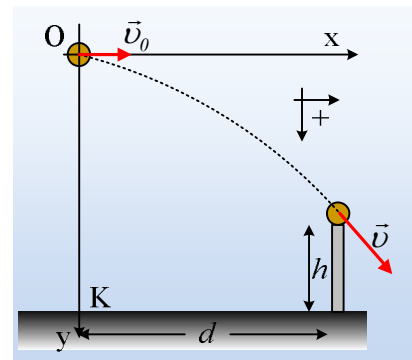
Δίνεται η επιτάχυνση της βαρύτητας $g=10\text{m/s}^2$, ενώ η αντίσταση του αέρα θεωρείται αμελητέα.

Απάντηση:

i) α) Η μπάλα έχει κατακόρυφη επιτάχυνση $a_y=+g$, οπότε θεωρώντας την κίνηση σύνθετη, μια ευθύγραμμη ομαλή στον άξονα x και μια ελεύθερη πτώση στον άξονα y και ότι η εκτόξευση έγινε τη στιγμή $t_0=0$, θα έχουμε:

Άξονας x	Άξονας y
$v_x=v_0$ (1)	$v_y=a \cdot t=gt$ (3)
$x=v_0 \cdot t$ (2)	$y= \frac{1}{2} a_y \cdot t^2= \frac{1}{2} g \cdot t^2$ (4)

β) Τη στιγμή που η μπάλα φτάνει στον στύλο $y+h=H$ ή $y=H-h=30\text{m}-10\text{m}=20\text{m}$, οπότε από την (4) παίρνουμε:

$$y = \frac{1}{2}gt^2 \rightarrow t = \sqrt{\frac{2y}{g}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 20}{10}}s = 2s$$

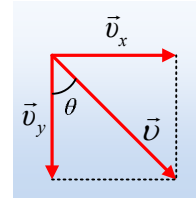
Οπότε από την (2) βρίσκουμε:

$$x = v_0t \rightarrow v_0 = \frac{x}{t} = \frac{d}{t} = \frac{40m}{2s} = 20m/s$$

Ενώ από την (3):

$$v_y = gt = 10 \cdot 2m/s = 20m/s.$$

Αλλά τότε με βάση το διπλανό σχήμα, το παραλληλόγραμμο είναι τετράγωνο και η γωνία που σχηματίζει η τελική ταχύτητα με την κατακόρυφη διεύθυνση (με το στύλο) είναι $\theta = 45^\circ$.

ii) Αν η θετική φορά του άξονα y, ήταν προς τα πάνω, τότε η επιτάχυνση θα ήταν αρνητική, δηλαδή θα είχαμε $a_y = -g = -10m/s^2$.

α) Οι κινήσεις στους δυο άξονες προφανώς δεν άλλαξαν, απλά οι εξισώσεις θα είναι:

Άξονας x	Άξονας y
$v_x = v_0$ (1 ^α)	$v_y = a \cdot t = -gt$ (3 ^α)
$x = v_0 \cdot t$ (2 ^α)	$y = \frac{1}{2} a_y \cdot t^2 = -\frac{1}{2} g \cdot t^2$ (4 ^α)

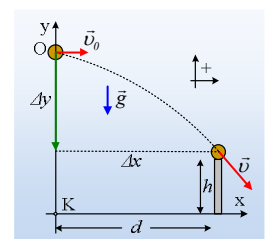
Όπου το (-) στις δυο τελευταίες εξισώσεις, απλά δείχνει ότι τα αντίστοιχα διανύσματα έχουν φορά προς τα κάτω. Έτσι τη στιγμή που η μπάλα φτάνει στον στύλο η θέση της θα είναι $y = -20m$ και η (4^α) θα δώσει:

$$y = -\frac{1}{2}gt^2 \rightarrow t = \sqrt{\frac{2y}{-g}} = \sqrt{\frac{2 \cdot (-20)}{-10}}s = 2s$$

Ενώ από κει και πέρα δουλεύοντας με τον ίδιο τρόπο απαντάμε στα υπόλοιπα ζητούμενα.

iii) Ο μαθητής που πήρε την αρχή των αξόνων στο σημείο K, όπως στο σχήμα, υποχρεώνεται να δουλέψει με μετατοπίσεις στον άξονα y, αφού το σώμα δεν ξεκινά από την αρχή ($y=0$), αλλά από τη θέση $y_0=H$.

α) Οι αντίστοιχες εξισώσεις, θα είναι όπως στο ii) ερώτημα με μόνη διαφορά στην μετατόπιση:

Άξονας x	Άξονας y
$v_x = v_0$ (1 ^β)	$v_y = a \cdot t = -gt$ (3 ^β)
$x = v_0 \cdot t$ (2 ^β)	$\Delta y = \frac{1}{2} a_y \cdot t^2 \rightarrow y = H - \frac{1}{2} g \cdot t^2$ (4 ^β)

Τη στιγμή που η μπάλα φτάνει στο στύλο, $y=h$ και από την (4β) παίρνουμε:

$$h=H-\frac{1}{2}gt^2 \rightarrow t = \sqrt{\frac{2(H-h)}{g}} = \sqrt{\frac{2 \cdot (30-10)}{10}}s = 2s$$

οπότε από την (2^β) υπολογίζει ξανά $v_0=20\text{m/s}$ και από την (3^β) $v_y=-20\text{m/s}$, οπότε ξανά έχουμε το ίδιο παραλληλόγραμμο ταχυτήτων και η γωνία προκύπτει $\theta=45^\circ$.

dmargaris@gmail.com